

KALAPUTXI

MULTIMULTO HERRI-ALDIZKARIA
2014ko iraila - 542. zenb.

AGEDA BARRENETXEA ITUARTE

eskabitzako
maistresia

ANAIARTE GUTUN LEHIAKETA ■

MENDARO ALDEKO ERROTAK ■

ERRUTINARA BUELTA ■

IHESari IHESI ■

MIKEL DEUNA
EGOTZAKO
EGOILIARRAK
HERRIKO
GAZTETXOEN
ELKARLANEAN

TXURRUKA

"harreman oso politak sortu dira"

Aliprox

Zure marka

liderra den Talde baten babesarekin

Ondo pasa Galbaixo jaixak!

*gure bezeroengandik
beti hurbil*

Euskaraz blai

UDAL EUSKALTEGIAK

14-15 IKASTURTEA

Matrikula zabalik

Ikastaroak

Aurrez aurrekoak: 2, 3 edo 4 egun astean, mailaren arabera.

Autoikaskuntza internet bidez

Ikastaro bereziak (enpresak, AISA, merkataria eta ostalaritza)

Perfilak (Administrazioa, Osakidetza, Hezkuntza, ...)

HABEren 1., 2., 3. eta 4. mailak

EGA

16 urtetik gorakoentzat

Matrikulaldia: irailaren 26ra arte

Langabetu, ikasle eta gurasoek, MATRIKULA ERDIA eta bekak

Informa zaitez Udal Euskategian!

MATRIKULA ORDUTEGIA

09:00 – 12:30/16:00 – 19:30

(12ra arte arratsaldez bakarrik)

DEBABE UDAL EUSKALTEGIA Sabanika jaitsiera, 4 - Mutriku - 943 60 30 94

aurkibidia

Informaziua	4
Zeuk esan	5
Puri-purixan	6
Bi hitzetan	8
Kontu kontari	10
Aisialdia	11
Karenka	12
Lapazorrikeixak	14
Historixa	15
Lan giruan	16
Gutun Lehiaketa	18
Hezkuntza	19
Zorion agurrak	20
Argazki zaharrak	21
Agenda	22

Kalaputxi ez du bere gain hartzen aldizkarian adierazitako esanen-iritzien erantzunkizunik.

Argitaratzailea
Karenka komunikazio elkarte
Barrenkale, 12 behe - 20830 Mutriku.

Telefona

635 748 393

e-maila

kalaputxi@topagunea.com

kalaputxi2001@gmail.com

Bloga

kalaputxi.blogspot.com

Laguntzailea

Mutrikuko Udala

Kolaboratzaileak

Iñigo Andonegi, Josu Larrañaga,

Javi Castro, IXA sexualitate eskola, Txantxangorri.

Tirada

2.200 ale

Lege Gordailua

SS-787/01

ISSN

1579-4792

Inprimategia

EUSKALINPRI. Deba

Banaketa

Kalaputxi

Gipuzkoako Foru
Aldundia

Mutrikuko Udaleko
Kultura eta Euskara

iritzixa

JOLASEAN

Uda amaitzearekin batera ikasturte berria hasi ohi dute gure gaztetxoek, San Juanetatik San Nikolasak arte ordutegiak dantzan, oporretarako eta aisialdirako beta hartuta eta erlojua alde batera utzita ibili ondoren. Baina kurtso hasierarekin gauzek beste kutsu bat hartzen dute. Eskolak hasita betiko errutinara itzultzen gara; bai umeak, baita nagusiak ere. Bada, ikasturte berriarekin batera etortzen den eta apur bat kezkatzen nauen kontu bat: eskolaz kanpoko ekintzak, alegia. Gaur egun gure herrian aukera zoragarriak ditugu, eskolako ordutegitik kanpo, gauza berriak ikasi eta gozatzeko: musika, dantza, antzerkia, kirolak eta abar. Baina askotan pasatu egiten garela iruditzen zait. Arratsaldeko 16'etan ikastolatik irten eta lagungihoan jolaserako tartea hartu beharrean, umeak mila ekintzetara apuntatzen ditugu. Arratsaldero ekintza bat baino gehiago eta gainera astebarruko egun guztietan.

Bakoitzak jakingo du bakoitzaren etxeko berri, baina artikuluhonekin eztabaida osasuntsua piztu nahi nuke eskolaz kanpoko aktibitateen inguruan. Umeak ume dira eta umetasun hori bizitzen laga beharko geniekela uste dut.

Ikasturtea, eta batez ere, neguko egunak luze joaten dira eta gaztetxoak kalean firin-farin ibili beharrean, ekintzetan apuntatuta baditugu, gurasook lasaigo ibiltzen gara baina hori zenbateraino da onuragarria? Ezinbestekoa da umearen heziketan jolasaren jarduera ere kontuan izatea, iruditzen zaigu jolasak ez duela ezertarako balio, eta ez duela inongo garrantzirik garapenean, horregatik nahiago dugu umea kontrolatuta eduki, eta aurrez programatutako ekintza batean ikusi, bere kasa jolasean baino.

Gure haurrei jolasten eta elkarrekin ondo pasatzen lagundu behar diegu arratsaldeak horrenbeste hesitu gabe.

Honen harira beste kontu bat ere proposatu nahi nuke: desgertzearen dauden sasoi bateko jolasak berreskuratzea alegia. Eta ez naiz taba jokoaz ari... gaur gutxi ikusten ditut eskutaketan, harrapaketan, soka saltoan kanta-kantari, tronparekin, kromotan...

Gure gaztetxoei jolasean ahaztu zaie edo ahaztear dira. Txikitxoak direnean parkean jolasten ikusten ditugu baina koxkortzen direnean zer? Eskolaz kanpoko ekintza ugari baina elkar topatzen direnean mobilarekin edo bideojokoekin elkarren ondoan jarri eta teklari eman eta eman... baina elkarrekin jolastu edo hitzegin... trularai!

Beraz lagunok, animatu gaitezen eta gure gaztetxoekin jolas egin dezagun sasoi bateko jolasak mantendu eta osasunez hazi daitezen.

Agurtzane Urriolabeitia

telefonoak

Medikuak, anbulantziak, botikak

Larrialdiak	943 46 11 11
Anbulatorioa	943 60 43 00
DYA zentrala	943 46 46 22
Mendaroko ospitala	943 03 28 00

Zaintzako botikak:

Otxagabia (Mutriku).....	943 19 50 26 / 689 58 57 59
Apraiz (Mutriku).....	943 60 32 50 / 630 05 50 97
Zalduegi (Deba)	669 26 22 01
Burgoa (Deba)	667 33 88 90
Ettxeberria (Elgoibar).....	943 74 01 40
Garitaonaindia (Elgoibar).....	943 74 11 77
Yudego (Elgoibar).....	943 74 12 93
Barrenetxea-Etxeberria (Elgoibar)	943 74 12 77

Udala, zerbitzuak...

Udaletxea	943 60 32 44
Udaltzaingoa	943 60 70 48
.....	679 16 25 00
Gizarte Ongizatea	943 19 50 81
Zaharren Egoitza	943 60 38 71
Turismo bulegoa	943 60 33 78
Bake Epaitegia.....	943 60 70 49
Kiroldegia	943 60 31 75
Liburutegia	943 60 41 82
Miruaiz Frontoia	943 60 41 91
Ur partzuergoa	902 30 22 22
Zakarrak eta traste zaharrak.....	943 70 07 99
Anai Arte	943 60 34 10

Irakaskuntza

Goizeko Izarra ikastola	943 60 36 75
San Miguel ikastetxea.....	943 60 31 95
Mutrikuko Institutua	943 60 35 45
Udal euskaltegia	943 60 30 94
Udal Musika eskola.....	943 60 37 80
Haur eskola publikoa	943 60 41 19

Garraio zerbitzuak

Ansola Taxia	638 672 383
Anton Taxia	666 221 999
Xabi Taxia	656 289 026
Pesa autobusak	902 10 12 10
Eusko Trenbideak	902 54 32 10
Loiuko aireportua	905 50 50 05

Bestelakoak

Parrokia	943 60 39 87
Bikario etxea	943 60 39 88
Sta Katalina eliza	943 60 34 42
Kofradia	943 60 32 00
Posta zerbitzua	943 60 30 44

ordutegiak

Autobusak

MUTRIKUTIK → DONOSTIARA

Astegunak	7:00 / 10:00 / 13:30 / 19:30
Zapatuak	10:00 / 16:30
Jai egunak	10:00 / 19:30

DONOSTIATIK → MUTRIKURA

Astegunak	8:00 / 11:30 / 14:30 / 20:30
Zapatuak	11:30 / 19:30
Jai egunak	11:30 / 20:30

MUTRIKUTIK → BILBORA

ASTEGUNETAN GOIKO ERROTONDATIK

06:25 / 07:25 / 15:25

BILBOTIK → MUTRIKURA

14:10 / 18:10 / 20:10

MUTRIKUTIK → DEBA - MALLABIA

Astegunetan: 7:15etik 21:15era orduro.

Jai egunetan: 8:15etik 21:15era orduro.

MUTRIKUTIK → ONDARROARA

Astegunetan: 6:55etik 20:55era, orduro.

Jai egunetan: 7:55etik 20:55era orduro.

Trenak

Orduro ateratzen dira adierazitako ordu tartean.

DEBA → DONOSTIA → DEBA

Debatik	6:44 – 7:44 - ... - 21:44
Donostiatik	5:47 – 6:47 - ... - 20:47
Zapatu / jai egunetan	8:44etan hasita.

DEBA → BILBO → DEBA

Debatik	6:43 – 7:43 - ... - 20:43
Bilbotik	6:00 – 7:00 - ... - 20:00
Zapatu / jai egunetan	8:43etan hasita.

DEBA → EIBAR → DEBA

Debatik	6:43 - 7:43 - ... - 21:43
Zapatu / Jai egunetan,	8:43etan hasiko da
Eibartik	6:13 - 7:13 - ... - 21:13
Zapatu / Jai egunetan,	8:13etan hasiko da

ZUZENDARI JAUNA

Hitz hauen bidez zuregana zuzentzen naiz ikusita Mutri-kun udaletxeko teknikariak Ez dirala eta ez dagoela kapaziterik herriko arazoak aurrera eramateko, nere galdera zera da; Udaletxean zenbat lagileek Lan egiten duten? Ze ikasketa dute? Zergatik datu hoiek Ez dezuen erakusten? Zerbait eskutatzeke?

Badakit eskutitz hau irakurtzen dezuenean barre egingo dezuela, (Beti bezela) bai alaxe.

Zergatik bidali dudan kalaputxira?

Ba kontua da zuek zeuen sentsura erabiltzen dezue, antziñako diktadoreak moduan, bai, izena ta abizena o Nortasun agiria... bestela Ez da editatuko kalaputxin...

Ikusten da zuek ere idea faltan zabilatzatela, nai det esan onezkeo zuen Lan gogorrera zera da, zeinek erten portadan? Zuen errespeto falta nabari geratu da (...) Ez dakazue lotsarik.

Jon Esmi (lapasorrix)

SANMIKOLLAKE JAI POLITXAK AURTENGUAK ERE. ESKERRIK ASKO DANOI, BESTE URTE BATEZ!

Jana, eana, musikia, giro aparta ta barre algara ugari. Aurtan ere lortu deu jai politxak antolatzea auzuan, elkarlanian eta danon laguntzaz. Hori dala ta, beste behin, eskerrak eman biharrian goz bihotz-bihotzez jaixa ospatzia posible ein deuen dan-danei: ekonomikoki lagundu diguten komertziaui, udaletxiai, auzoa gerturau zian herritar danai, zozketan parte hartu zeuenai, ta beste hainbati. Zuei danoi: ESKERRIK ASKO!

Ta hori esan ostian, ta gure buruai lorak botatzia gustatzen zakunez, ezin gea esan gabe geau: Zein da onena? Sanmikolla!

Datorren urtian gehixo, ta gaitza izan arren, hobeto!

Sanmikollako Jai Batzordea

EGUNKARIAREN EPAIKETA EGIN EDO EZ IRAILAREN 19an AZTERTUKO DUTE

Egunkaria auziaren pieza ekonomikoan auzipetutako zortzi lagunak akusatuen aulkian eseri edo ez aztertuko dute irailaren 19an. Egun horretan ikusiko ditu Gipuzkoako Probintzia Auzitegiko 3. sekzioko epaimahaiak auzia artxibatzearen aurka fiskaltzak aurkeztutako helegitea eta defentsek jarritako inpuñazioa.

Ekainaren hasieran, auzia artxibatzea erabaki zuen Donostiako 3. Zigor Epaitegiko Carmen Zubimendi magistratuak. Auzipetuei leporatutako ustezko delituak preskribatuta daudela ebatzi zuen, baina erabaki horren aurka helegitea jarri zuen fiskaltzak —harena da akusazioa bakarra—. Hori hala, auzia Gipuzkoako Probintzia Auzitegiaren esku geratu da, eta 3. Sekzioko epaimahaiari egokitu zaio epaiketa egin edo ez erabakitzea.

Juana Maria Unanue Arratibel epaileak izango du txostena egiteko ardura. Eta horren gainean beren iritzia eta botoa emango dute, Unanuek ez ezik, epaimahai osatzen duten beste bi magistratuek: Iñigo Suarez de Odriozolak eta Maria del Carmen Bildarraz Alzurik.

Epaimahaiak irailaren 19rako eguna jarri badu ere, horrek ez du esan nahi derrigor ordurako egongo denik erabakia. Egun horretako saioa, halaber, itxia izango da, eta, aldeek bestelako frogarik aztartzea baztertu dute-nez, auzipetuek ez dute zertan han izanik.

Joxe Mari Sors, Mikel Sorozabal, Fernando Furundarena, Ainhoa Albisu, Begoña Zubeltzu, Joan Mari Torreal-dai, Iñaki Uria eta Txema Auzmendi dira auzipetuak, eta Fiskaltzak zigor handiak eskatu ditu: denera, 128 urteko kartzelaldia eta 221 milioiko isuna. Haren ustez, Egunkaria-ren 1998, 1999, 2000 eta 2001eko diru kontuak faltsutu zituzten, eta diru laguntza publikoak eskuratzeko iruzurra egin zuten. Gipuzkoako Ogasunak aitortua du ez zela iruzurrik egin, eta Jaurilaritzak bitan esan du laguntzak legezkoak izan zirela.

Iturria: egunkaria.info

HAMAICA AMETS, HAMAICA URRATS

HIZTEGIAK ZURE MUGIKORREAN?(Smartphonetan eta tabletetan)

BAI, eskura eduki ditzakezu hiztegiak zalantzak argitzeko.

euskara -gaztelania

dictionary

dictionnaire

sinonimoak

ZH-Zientziaren Hiztegi Enziklopedikoa

XUXEN- zuzentzaile ortografikoa

(...)

Jeitsi hemendik:

www.elhuyar.org/hizkuntza-zerbitzuak/es/elhuyar-hiztegiak-zure-mugikorrean

Lasterketa batek eman zuen ezagutzera LAM gaixotasuna. Amaia Eizagirrek gaixotasun hau du eta honen inguruan Erronka Solidarioa deitutako lasterketa antolatu zelako eta Mutrikutik ere pasatzen zelako joan zen Udaletxera honen berri ematera. Herriko paretetan ere ikusi dira gaiari buruzko kartelak.

Baina zer dakigu LAM gaixotasunari buruz? Zuzeneko informazioa eskeini digu Amaiak.

“Biriketako gaixotasun arraro bat da, mediku askok ere ez dute honen berri. Ugalketa sasoian dauden emakumeengan eragiten du batez ere. Gazteagotan eta zaharragotan ere agertu izan da, baina batez beste 35 urte inguruko emakumeetan azaltzen da. Zelula batzuk kontrolik gabe hazten dira eta biriketara, odol-basoetara eta linfa-basoetara zabaltzen dira kiste bihurtuz, ondorioz, oxigenoa arnastea zailagoa da guretzat. Bronkitisa, asma eta antzeko gaixotasunekin nahas daiteke. Bakoitzak modu ezberdinean garatzen du gaixotasuna. Normalean esfortzu bat egiterakoan arnasestua agertzen da, eztul lehorra. Konplikazioak ere sor daitezke eta gaixo batzuk oxigenoa behar izaten dute. Gaixotasunak aurrera egin dezake edo bere hartan gelditu. Ezagutzen dut 20 urtetan berdinean dagoen emakume bat, baina lehen esan bezala kasu bakoitza desberdina da”.

Gaixotasunak berekin dakartzan mugak... “aldapak, eskailera ez dute laguntzen eta pentsa Mutrikun zer dugun! Pisua eramatea, etxeko lanak egitean ere mugak makurtu behar denean. Nere lanean ere luzatzen egon naiz baja hartzeko unea baina ekainaren bukaeran arazoa handitu egin zitzaidan eta baja hartu behar izan nuen.

Hemen hasi zen medikuen arteko nire peregrinazioa. Anbulategian hasi nuen ibilbidea, iazko otsailean, eta handik aurrera era desberdinako frogak eta azterketak egin behar izan dizkirate LAM gaixotasuna nuela baieztatu arte. Medikuek ere ez zuten sinisten kirolaria izandako eta hain baldintza sanoetan hazitako batek honelako gaixotasuna izan zezakeenik. Gaztetan eskubaloian jokatu izan dut, ez naiz erretzailea izan eta umeak eduki arte ia ez dut mediku baten kontsultarik zapaldu. Alde batetik gustura nago diagnostikoa azkar egin didatelako eta horrek lagundu nau tratamendua ere azkar hastera. Gaixotasuna ez da sendatzen, progresiboa eta degeneratiboa da, ikusi behar zein duen bilakaera”.

Galdera asko airean... “Zelula horiek zergatik joaten dira biriketara? Zerk eragiten du gaixotasuna garatzea? Ikerketa batzuk zabalik daude baina ez da gauza handirik egin. Azken urratsa biriken transplantea zela uste zen, baina transplantea egin ondoren ere birsortu egin da gaixotasuna. Tratamendu eta terapia desberdinak erabili dira baina ez dira izan oso eraginkorrak. Egun, Rapamicina deitutako botikan daukagu itxa-

BITXIAK BAINA INTERESGARRIAK

BERISTAIN

DENDA LURRINDEGIA ESTANKOA

Ondo pasa Galbaixo jaixak!

943 60 35 44

**JATETXEA
LANDETxea**
Laranga auzoa (Mutriku)

**berezitasuna
txerri txikia**
(enkarguz, erreta edo burduntzian)

**eguneroko
menua**

Tel. 943 942 222 • 629105733 • luis@pikua.es

ropena. Ez gaitu sendatuko baina bizitza kalitatea hobetuko digula uste dugu”.

Ikerketa derrigorrezkoa... “Gutxi egin da honen inguruan gaixo gutxi garelako. Lehenengo kasua 1938koa dela diote agiriekin eta Amerikako Estatu Batuetan agertu zen. Ikerketa gehienak bertan egin dira. Katalunian ere gogor ari dira lanean. Neumologo talde bat asko ari da inplikatzeko honetan eta urratsak ematen ari dira baina ez da nahikoa. Momentuan sendabiderik gabeko gaixotasuna da baina... zeinek jakin?”.

“Mutrikun jasotako elkartasunarekin hunkituta nago”

Eta diagnostikoa eman ondoren zer egin?... Hasierako kolpea latza da. Ez dakizu zer egin eta nora jo. Nire ahizpak aholkatuta AELAM elkartera jo nuen. Espainia mailan koordinatzen dira eta hauek era berean Erkidegokoekin berri eman zidaten. Momentuz ez dago elkarterik Euskal Herrian. Nire ezagutzaren arabera 8-10 bat gaixo gara Erkidegokoan, Nafarroako berririk ez dakit. Garrantzia handia du elkarteak. Elkarteari esker zure egoeran edo antzekoan dagoen jendearekin jartzen zara harremanetan eta behar duzun informazioa eta babesa ematen dizute. AELAM Elkartea 2003an sortu zuen Madril bizi zen Barakaldoko erizain batek. Gaixoei eta familiakoei informazioa eta laguntza emateaz gain gizar-

tea sentsibilizatzea ere bere helburuetako bat du elkarteak. Medikuek eta osasun langileak, instituzio publikoak eta pribatuak ere parte hartzea nahi dugu gaitxotasun honen ikerketan eta ikerketarako erreferentzi zentru bat bultzatzea da gure nahia”.

Uztailan antolatu zuten Erronka Solidarioa, Gasteiztik Mungiarako lasterketa. Honen helburua jendeak gaixotasunaren berri jakitea eta ikerketarako dirua biltzea... “Erronkaren kontua Mungiatik etorri zen eta jende asko mugitu zuen. Mutrikun uztailaren 12an, gauean iritsi zen eta hunkigarriak izan ziren bertan bizitako momentuak. Lasterketa antolatzaileak pozik gelditu ziren Mutrikuk emandako erantzunarekin”.

Amaia animatuta dago. “Egunak egoten dira, baina baikor begiratzen diot bizitzari”

Gehiago jakiteko www.aelam.org web orrira jo dezake interesatuak. Laguntzeko hamaika modu egon daitezke. Liburu bat ere argitaratu da “Bitxiak baina interresgarriak” (*Raras pero interesantes*) emakume batzuen esperientziak kontatzen dituenena. Amaia prest dago edozein zalantza edo argipen emateko. Jendeak duen egoera ekonomikoa ere kontuan du eta ez du nahi asko estutu, pozik daude Erronkan lortutakoarekin eta gehiago badator ongi etorria izango da baina lortutakoa handia izan dela dio.

“Eskerrik asko herriari, familiari, lagunei eta Mutrikuko udaletxeari, txistulariei eta Erronkan modu batera edo bestera parte hartu zenuten guzti-guztiei. Baita ere Tortxu, Alain Muriedas eta Pinpilinpauza Konpar-tsakoei”.

ARRIETA
AUTOZERBITZUA

Aliprox

J.M. Altzibar etorbidea · 943 60 31 01

MUTRIKU ETA EUSKARAREN ARTEKO HARREMANA ZERTAN DEN AZTERTU NAHI DUTE HERRITARREKIN BATERA

UEMAk, Udalak eta BaiTxo Euskara Elkarteak Mutriku eta euskararen arteko erlazioa herritarrek nola sumatzen duten jakin nahi dute. "Mutriku oso herri euskalduna da, baina zenbait datu kezagarri agertu dira, gurean eta gureak bezalako herrietan. Hori dela eta, herritarrekin batu eta euskararen inguruko hausnarketa egin nahiko genuke", azaldu dute Udal Euskara Zerbitzutik. Horretarako bi egunetako tailerra antolatu dute, eta nahi duen guztiak parte hartzeko aukera edukiko du. "Zenbat eta jende gehiago etorri hobe eta bakoitzak beretik ematea da benetan nahiko genukeena", azpimarratu dute BaiTxo elkarteak. "Arnasguneen tailerra du izena ekimenak. Izan ere, izen hori eman zaie, arnasgune, euskara sendo dagoen zonaldeei. Eta gurea da bat" azaldu dute antolatzaile guztien artean. "Euskararen biziraupenerako arnasguneek duten garrantziaz jabetzea da lortu nahi duguna, baita euskararen normalizazioan duten garrantzia azaleratzea ere". Tailerra bi orduko bi saiokoa izango da: IRAILAREN 20an eta URRIAREN 4an, 11:00etatik 13:00etara Zabieleko ganbaran egingo dira. "Ateak zabalik ditugu etorri nahi duen guztiarentzako".

ANDONEGI ETA FLORES OMENDU ZITUZTEN ZAHARREN EGUNEAN

Ziñua elkarteak urteetan antolatu duen Zaharren Eguna beste urrats bat gehiago eman zuen Udalari eta elkarteak bazkideei esker. Itziar Andonegi Sustaeta (apirilaren 7an 94 urte bete zituen), eta Isidro Flores Arreitunandia (urtarrilaren 26an 93 urte bete zituen), izan ziren omenduak aurtengoan. Txikia baina beroa izan zen omenaldia.

RAIKETAK S.L.
SAGARMIÑA
 Ondo pasa
 Galbaixo jaixak!

Hondartza 3-4, behea
 31 postakutxa
 20820 DEBA
 Tel. eta faxa: 943 192 249
 Mob. 629 639 685
 629 641 940
sagarmina@sagarmina.com
www.sagarmina.com

SALTILLO ONTZIAREN MUTRIKUKO PORTURATZEA TEKNOPOLISEN

Bi egunez Mutrikun egon zen EHUKo ikasleek praktiketarako erabiltzen duten Saltillo ontzia. 26,25 metroko luzera eta 5,25 metroko zabalera dauzka aipatutako belaontziak, eta tripulazioa, aurren, Mikel Lejarza kapitainak eta Portugaleteko Nautika eta Makinetako Goi Eskola Teknikoko 14 ikaslek osatzen dute. Herritarrek ontzia barrutik ikusteko aukera eduki zuten, eta tripulazioko kideek herria ezagutzeko aprobetxatu zuten. Saltilloren porturatzea ETBko Teknopolis saiokoek grabatu dute ontzi barrutik. Ontziari buruz egindako erreportajea udazkenean botako dute.

HELDUENTZAKO ESKOLAK ZABALDU DU MATRIKULAZIO ALDIA

Irailaren 12ra arte helduen eskolan izena emateko aukera edukiko dute herritarrek. Bertan honako gai hauen artean aukeratu ahal izango dute: alfabetatzea, kultura orokorra zabaltzea, derrigorrezko bigarren hezkuntzako graduatua, oinarritzko ingelesa, euskara eta gaztelera atzerriarrentzat. Interesa dutenek Udal Gizarte Zerbitzuetara jo dezakete. Informazio gehiagorako: www.elkarrekin.org/web/epaeibar webgunea ere begiratu daiteke.

NORBERE ENPRESA SORTU NAHI DUTEN HERRITARREI BIDEA ERRAZTU NAHI DIE UDALAK

Adituen laguntzarekin herriko sektore ekonomikoetan dauden aukerak identifikatu ondoren eta bertaratu zen jendearen beharrek ere kontuan hartuta, herrian enpresak sortzeko udazken plana prestatu du Udalak. Hiru helburu nagusi ditu: ekintzailetza bultzatzea, formakuntza orokorra eskaintzea ideiak lantzen ikasteko eta azkenik, sektoreka tresnak eta baliabideak ekintzaileen esku jartzea. Gauzak horrela, irailaren 29tik aurrera enpresa baten sorrerarako oinarritzko prestakuntza eskainiko zaie herritarrei, eta azaroan, sor litezkeen enpresa-ideiak garatzeko ikastaro teoriko-praktikoa egongo da. Bitartean, Udalak sektore bakoitzean enpresak sortzeko beharrezko tresnak eta baliabideak eskuratu edota sortuko ditu. Eta azkenik, abenduan, ekintzaileen arteko lehenengo enpresa ideia lehiaketa ere egingo dute.

ARNO TRAIL SPRINT RACE MENDI LASTERKETAN IZENA EMATEKO EPEA ZABALIK DAGO

Irailaren 21ean, bosgarren urtez jarraian egingo da Arno Trail Sprint Race mendi lasterketa. Kirol proba 11:00etan hasiko da Galbaixoko ermita parean. Dagoeneko, eta hilaren 21a bitartean, mendi lasterketan parte hartzeko epea zabalik dela jakinarazi dute antolatzaileek www.herrikrossa.com webgunean. Kirol proba hasi aurretik ere izena emateko aukera egongo da: 09:30etik aurrera irteera puntuan. Federatuek 12 euro ordaindu beharko dituzte, eta ez federatuek, berriz, 15 euro. "Lasterketa motza da, baina oso zorrotza. Duela bi urtetik 60 parte har-

tzailetik gora izaten ditugu, eta gustura hartzen du ibilbidea", azaldu dute antolatzaileek. 7,56 kilometroko luzera eta 1.146 metroko malda metatua ditu.

AZKENETXE jatetxea

Sagardotegi menua (urte osoan)
Razioak
Eguneko menua
Asteburuko menua
Ospakizunak (Ezkontzak, famili-bazkariak, kintadak...)

Kalbario gaina - Mutriku - Tel.: 943 60 41 77 - 648 756 576 azkenetxemutriku@gmail.com

SUKALDEKO ALTZARIAK
EBANIZTERIA

OKILA AROZTEGIA S.L.

Txirritxa - Mutriku
 Tel. 943 60 40 18 - Faxa: 943 60 31 03

TXURRUKA eta bere atzaparra

Honez gero denok dakigun bezala, Txurrukaren estatua Karrarako marmolarekin egindakoa da, marmol onenetakoarekin, onena ez bada. Berorrekin jardutzen zen Migel Angel artista famatua (David, etab) Errenazimientoko denboran.

Baina ez gara urrutira joan behar eskultore onen bila, Txurrukaren estatua Bergarar batek egin zuen, Marcial Agirre Lazkanok hain zuzen ere 1884ko urtean. Honek, besteak beste, Getariako Elkanoren estatua eta Donostiko Okendorena egin zituen.

Urte bat beranduago, 1885an jarri zuten Txurrukaren estatua bere izeneko plazan, Nikomedes Mendibilek egindako zutoian. Bitxikeri modura aipatu, Isabel IIa etorri zela Mutrikura inauguraziora.

Ehun urte pasa ondoren, garbitasun eder baten beharra zeukala marmolak eta 1986an egin zitzaion garbiketa. Baina itxuraz, erabili zen tratamendua ez zen egokia izan eta Karrarako marmolak min haundia hartu zuen, harrez gero marmolak behar baino porositate gehiago dauka.

Orain dela lau bat urte, Txurrukak ikusmugarantz zuzenduta daukan atzaparra apurtu egin zen, ume

baten jostailu batekin. Eta hainbeste urte atzapar gabe, sudurra ezin harraskatu!

Honekin sentsibilizatuta, herritar talde bat Pedro Yurritaren ardurapean antolatu zen kaltea konpontzeko helburuarekin. Debako Arte Eskola izan zen lana aurrera eramateko prestatu zena, Karmel Aranguenak zuzenduta.

Atzaparraz gain sablea ere konpodu zuten, erditxik apurtuta zegoelako. Hau gutxi balitz, konponketak konponketa, non konturatu diren Mendibilek egindako zutoia ere zartatuta dagoela. Laister batean konpondu ezean, uraren eraginez (tenperatura bajaran, izotza) zutoia apurtzeko arriskuan dago eta berandu baino lehen konpontzea komenigarria dela adierazi dute.

Bukatzeko, polita eta ia derrigorrezkoa izango zen estatua hori hortik kentzea. Denborak aldatu egin dira eta plaza txiki geratzen ari da...

Nire ustez musika bandako kioskua da leku aproposa, plazan egongo litzake baina ez erdi erdian.

Josetxo Flores Kaskas

Errutinara buelta

Uda ere badoa aurrera, eta honekin batera oporretako lasaitasuna alde batera utzi eta berriro lanean hasteko unea ere iritsi da. Jakina da baina, guztiok behar izaten dugula denbora berriro lehengora ohitzeko, errutinan berriro ere murgiltzeko. Guztiok behar izaten dugu denbora egokitzen esanguratsu bat aurrera eraman eta geure bidean segurtasunez jarduteko, are gehiago etxeko txikiek, uda guztian alde batera eta bestera ibili ondoren, zaila suertatzen baitzaie gurasoen magaletik, ikastolara bideko saltoa ematea. Izan ere, haurrentzako ikastolak bere etxetik ateratzen dituzte, bere inguru naturalek eta honek, sufrimendua eragiten dio, nahiz eta batzuetan hori kanporatzen ez duen arren.

Beraz, hori saihestu nahian, protesta izango da gehien erabiliko duten teknika, bai negarra eta bai bere burua lurrera botaz. Haurrak, kosta ala kosta bere atxikimenduzko irudia (gurasoak) berreskuratzen nahi izango baitu. Horregatik, bide hori lasaitasunez hartzea eta prozesuan laguntzea garrantzitsua izango da haurren ongizaterako. Hitz eginez ikastolaren inguruan, baina mehatxuzko esaldiak erabili gabe, askok erabiltzen baitituzte “ikusi-

ko duzu ikastolara joandakoan, bertan irakasleak esandako guztia egin beharko baituzu” bezalakoak.

Azken finean, gurasoen jokaera egokiak oso lagungarri suertatuko zaizkio, horretarako, egunean zehar har ezazue denbora etxeko txikiekin eseri eta ikastolan egindako eta ikusitako guztia gogoratu eta haiekin hitz egiteko; egin dituen jarduerak, norekin jolastu duen, pasa zaion gertakari bat... Eziozue ardura handiegirik eskatu haurrari, ez hartu “gizontxo” edo “emakumetxo” indartsu eta ausartak bezala, ez esan negarrik ez egiteko. Honez gain, umearentzako ere garrantzitsua izango da bere guraso eta irakaslearen artean harreman ona dagoela ikustea, honek, irakaslearekin ere segurtasunez jokatzeko ahalbidetuko baitio. Uler ezazue umearen egonezina, txikiak izateak ez baitu esan nahi honen sufrimendua ere txikia denik.

Animo denoi, prozesua malkartsua izan arren, honek eragin positiboak baititu norberarengan.

Gogoratu, irailean ludoteka, haur liburutegia eta gaztelekua ere martxan hasiko direla. Guzti honen berri gure blogean izango duzue.

Txantxangorri aisialdi taldea

txirritxa
.com

**SAR ZAITEZ GURE WEB ORRIAN ETA
AURKI EZAZU PROMOZIO BEREZIAK!**

Tel. 946 832 600

Gardotza Industrildea, 3 > 48710 Berriatua > Bizkaia

TELEFONOAK:
943 60 32 56
943 60 30 16
MUTRIKU

Ageda Barrenetxea Ituarte

eskabitzako maistresia

Zortzi neba-ahizpen arteko familian jaioa 1928ko urtarrilaren 22an. Beste mutrikuar emakume asko bezala, umetatik, hala beharrez, etxe eta kanpoko lanari atxikia. Ez dio muzin egiten egindakoari, nahiz eta nekatuta sentitu zen azken urteetan. Familiakoe-kin duen erantzukizunari lotuta jarraitzen du egun.

Nolakoa izan zen zure haurtzaroa?

Ziur ez zela izan oso berezia orduko haurrek zutene-kin. Zortzi anai-arreben familiartekoa izateak izango zituen, agian, berezitasun batzuk, baina orduan ohikoa ziren familia ugariak eta gurea ere besteren modukoa zen. Dena behar zen familia aurrera ateratzeko, eta laster ohitu ginen txanpon batzuk etxeratzeko orduko eskabitzetatik.

Zazpi urterekin hasi nintzen udaberrian txalupak harrapatzen zituzten antxoei buruak kentzen. Beharra zegoen guztietan, goizez zein arratsalde, eskolatik alde egiteko baimena genuen, eta niri Calogero-nean gertatu zitzaidan lana egitea –harri batzuek jartzen zizkiguten haien gainean jarrita behar bezala mahaira heltzeko–. Urte berean egin nuen jaunartzea, eta hamaika urterekin hasi nintzen antxoa xerrak edo fileteak egiteko lanetan. Horrela hamalau urtera arte.

Eskolan, Karitateko mojen San Miguel kolegioan, matematikako oinarrizko lau operazioak egiten ikasi genuen, idazten eta diktaketak jasotzen trebatu, eta arratsalde guztietan orduan soilik emakumeenak ziren esku-lanekin pasatzen genituen orduak. Beranduago, lanean hasita gero, Sor Felisa Makaia-rekin jarraitu nuen ikasten gustatzen zitzaidan matematika arloan: kebraduak, regla de tres, eta horrelakoak.

Bestalde, nahiz-eta aita arrantzalea izan eta amak Calogeronen lana egin, etxean arto-maluta txortak prestatu eta saltzen genituen –beharko, halako familia ateratzeko!–, eta horrek negualdeko igande eta jai egun askotan lanera behartzen zigun.

Nolakoa zen arto-malutak prestatze hori?

Baserritarrekin adosten genuen bilduta zeukaten artaburuei kentzen genizkion malutak guretzat izatea, eta artaburu garbiak ganbarara eramatea trukean. Fumigatu egiten genituen ondoren maluta guztiak, eta zuritze prozesuarekin jarraitzen genuen; horretarako, azpiko aldean burdin-sare bat zuen zirrikiturik gabeko zurezko kutxa handi baten sartzen genituen malutak, eta sarean azpiko aldetik, bereziki horretarako prestatuta zeukan tapatxo bat irekita, metalezko ontzi baten, sufrea piztuta sartzen zen. Haren sortzen

Camping
Galdona
JATETXE ETA ERRETEGIA
Galdona Baserria
Tel. 943 60 35 09 MUTRIKU

Edari **biltegia**
Iturriraegi
Tel./faxa: 943603938 · Etxekoa: 943603893 · Sakelekua: 609413306 · "Mendi azpi" · 20830 MUTRIKU

zuen keak zuritzen zituen malutak. Lixibarekin ere bazegoen zuritzerik, baina itsasoan belztu egiten ziren, eta ez zuten eragin bera arrantzarako orduan.

Kutxatik atera, eta etxeko logela itxi bat –kanpora leihorik ez zuena– hartzen genuen biltegitzat. Goiko leiho txikitik sartzen genituen malutak, eta ahizpa gazteena zapaltzen joaten zen leiho beretik sartuta. Txortak prestatzea izaten zen neguko lana, herriko zein kanpoko arrantzaleei saltzeko –asturiarrei ere saltzen genizkien–. Eurek orrazten (haritzen) zituzten malutak amuan jarri aurretik.

Hamalau urtetara iritsi, eta zein izan zen zure lehenengo lana?

Malutak saltzean, gure zergak ordaindu behar izaten genituen udaletxean, eta niri tokatzen zitzaidan gehienetan tramite hori betetzea. Kontu haiek eramaten zituen D. Julian Cuevas-ek bazuen Atxitxin kaleko etxebizitza batean, gaur taberna bilakatuta dagoena, enpresatxo bat hogeita gehiago neskekin, non argazkientzako albumak prestatzen zituzten. Zergak ordaintzera joan nintzen baten, neure hamalau urte handirekin, lana eskatu nion ausardi handiz. Halako jarrera ikustean, hurrengo egunean hasi nintzen lanean –nire ahizpa bat bertan lanean izateak ere lagunduko zidan–.

Hasieran orriak soilik prestatzen genituen, baina laster hasi ginen album osoak egiten gainera larru-azal eta guzti. Gizon gaztea zen D. Julian hori, eta, ezkontza zela tarteko, itxi egin zuen enpresa, beraz lan gabe geratu nintzen hamabost urterekin.

Norakoa izan zen hurrengo pausoa?

Egañanean sartzeko aukera izan arren, zaku-fabrikarako bidea hartu nuen hamasei urterekin eta han jarraitu hogeita bederatzi urtetara arte. Berrehun bat pertsona ari ginen lanean erreleboan, eta neguan arrantzaleak ere agertzen ziren ehungailuetan (telaretan) lana egitera.

Zakuak egiteko prozesu osoa ezagutzeko aukera izan nuen. Espartzua eta jutea izaten ziren lehengai arruntak, haiek amoniakoarekin garbitu, kardatu, haria egin, harilkatu, irazki (urditu) ehungailuetarako bobina handiak, ehundu, lisatu eta josi. Denetik egin izan dut, baina denbora gehiena irazkitzen egin nuen: arreta handia eskatzen zuen lana. Kotoia gutxi lantzen genuen: haritik hasita sokak egitea soilik, fraideek gerrikoetan erabiltzen zituzten neurrikoak.

Gerra denboran konfiskatu egin zuten enpresa eta militar bat jarri enpresa-buru. Denbora igarota bere

jabeari –Zelaiari– bueltatu ziotenean handitu egin zuen enpresa Saikolatik –Orioko auzoa– ekarritako ehungailuekin. Pertsona aldakuntza batzuk ere izan ziren urte batzuetara, eta, lekuz aldatzeko garaia zelakoan, alde egin nuen.

Orduan hasi zenuen mutrikuar hainbatek ezagutu zaituen “maistresa” lanetan?

Calogeronean lana eman zidatenean ez nekien zein izango zen nire lana ere. Une hartan Mijoako enpresa berria eraikia zuten, eta hura txukuntzera bidali zidaten. Ondo astindu behar izan nuen erratza zementu aztarna guztiak kenduta, arraina sartzen hasteko. Eta poliki-poliki, ia konturatu gabe, ardurak hartzen joan nintzen, “maistresa” batenak diren ardurak: produktioa eta pertsonalarena. Askotan joaten nintzen goizeko zazpietan diru kutxa besapean nuela eguneko ordainketak egiteko ere. Gizonezkoak lan tekniko eta makinez arduratzen ziren.

Agintzea tokatu izan zait, baina ez da batere erraza; nire barneak nahiago zuen egitea, agintzea baino.

Denborarekin asko aldatu ziren gauzak. Haurrak lanean jartzea debekatu zuten legez, eta, herrian nahiko langile ez izatean, langileak Azpeitia, Azkoitia eta Mendarotik ekartzen genituen udaberrian. Horretarako, bidaiak antolatzen genituen autobusez.

Bukatu baina, Zizzorekin bukatu zenuen, ezta?

Bai. Euren arteko arazoak izan zituzten, eta Arrutik izan zuen lekuan ireki zuen enpresa Zizzok. Nahiko dilema izan nuen lan-postua eskaini zidanean, baina Calogeronean nire behar gutxiago ikusten nuen, jada abian zegoen enpresa zelako, eurekin hitz egin, eta Zizzoren eskaerari baietza ematea erabaki nuen. Enpresa honetan bukatu nuen nire langile denbora hirurogeita sei urterekin.

Baina lan “extrak” ere egiten zenituzten gazte denboran.

Jakina. Beti izan naiz nahiko pertxenta, eta soineko, erloju edo beste bitxiren bat erosi nahi nuenean, Ametzanean, Eibarko Txominenean edo ahal nuen lekuan, beste hainbat neskek bezala, egiten nituen zerbitzari lanak jaietan, irabazitako diru haiekin apetak betetzeko.

Horrelakoa zen gure mundu hura, diruz urri, lanari zeharo atxikita. Egia esan, nekatuta bukatu nuen, baina ez diot egindakoari muzin egiten.

Egun, osasunez ondo nagoenez, familiari dedikatuta nago.

LEA-ARTIBAI
Hileta zerbitzuak - Beilatokia

MUTRIKU Tel.: 943 60 41 20
ONDARROA: Arta Bide, 24 - Tel.: 946 830 960
Mug: 659 879 268

APALLU
ITURGINTZA

Telf.: 600 316 381 - 943 02 98 61
San Agustín,3 - Mutriku

apallu@apallu.es

www.apallu.es

Garitxuak kentzeko, zer?

Lehengo denboretan garitxu asko zan oraingo aldian. Danok ezagutzen degu garitxuak dakazen –edo euki ditzuan– baten bat, famelixan, lagunartian... Izan ere, azaleko gaitzen artian ohikuenak dira garitxuak. Gorputzeko toki askotan azaltzen diran arren, eskuetan eta aurpegi-xan bistatzen dira gehixen.

Mutrikun “garitxua” edo “enorra” esaten dixau. Dana dala, geure herrixan nahi-ta lagun batzuek gauza bakar-tzat dakaen, adiñeko batzuek *garitxua* “verruja” txikixari esaten dixue eta *enorra* berriz, haundi eta illunaguari, hazten danari. Esan diguenez, sustraixak dakaz enorrak.

Enorrak desegiñ edo gitxitzeko ona ei da Mutrikun hain ohikua izan dan *errien botikia*. Errien kontrako pomada hori intsusa, argizarixa eta oliba-olixuarekin egitzen da.

Gaur baiña, hain ezagunak diran garitxo txikixen inguruan jardungo degu. Medikuen esanetan, gaur egun garitxuak kentzeko modurik egokixenak honek dira: “kriokirurgia” (ehunak izoztia) edo botika topikuak erabiltzia.

Baiña sasoi baten, mutrikuarrek zela kentzen zitxuen garitxuak? Mutrikun –kalian eta baserialdian– entzunda-ko erremeixo batzuk ekarri ditzugu hona:

Dirua

1.- Portuan daguan Kristo Tranpakuari dirua botata kentzen ei ziran. Lehelengo, dirua garitxueta igurtzi-igurtzi egin bihar zan, eta dirua botatakuan *aitxaguria* errezatu.

2.- Errial bikua edo holako dirutxo bat bat hartu, ondo-ondo igurtzi eta Kristo Galbaixokuai bota, ermitxaren atian zauan zulotik. Hemen ere *aitxagure* bat errezatu bihar zan. Hori eginda eskuetako garitxo danak kendu zakozen pertsona bat behintzat ezagutu degu.

3.-Dirua garitxueta igurtzi-igurtzi egin eta bide-kurutxian bota. Hiru bide kurutzatzen ziran tokixa bihar zala esan digu baten batek. Kobrezko dirua, txori haundi beltzak-eta aitzatu diguez; harekin ondo igurtzi eta gero nora-baitxera (sasi artera, izkutatu...) botata nahikua zala esan digue beste batzuek.

Ganauek ere garitxuak eukitzen zitxuen. Jakin degunez behixen garitxuak kentzeko errial biko dirua garitxueta igurtzi eta gero Mutrikuko eleiz atzeko San Antoniori bota bihar izaten zakon.

Landarien esnia

4.-Pikuen esnia. Esne edo latex hori asko erabilli izan da garitxuak kentzeko, orrixaren txurteneko esniak garitxua “erre” egitzen zoan-eta. Batzuek lehelengo, jostoratz batekin-edo, garitxua pixka bat urratzen zeuen.

5.-*Epai-bedarra* edo *iodo-bedarra* (*Chelidonium majus*). Baserri inguruan eta pareta zaharretan hazten zan epai-bedarraren esne horixa ere oso aproposa zan garitxuak

erretzeko.

6.-*Gardua* edo *gar-duberia*. Izen hori landara bat baiño gehixo izentatzen degun arren, garitxuak erretzeko gehixen-gehixen ibiltzen zana *gardu-lisua* edo *txikori-bedarra* (*Taraxacum officinale*) zan. Izen gehixo ere badakaz gurian landara ezagun horrek; erderaz: ‘diente de león’. Esnia dakaen beste landara batzuk ere balixo deue (esaterako, *gar-duberia*: *Crepis vesicaria*).

7.-*Legen-bedarra* (*Euphorbia peplus*). Horren esnia (kerten-a hausitxa) asko erabilli izan da garitxuak erretzeko. Izenak ondo azaltzen deu, *legena* saniatzeko ere egokixa zan landara txiki hori.

8.-Gari aliak. Gari aliekin ondo-ondo igurtzi eta iñork ez dakixan tokixan sartu bihar da (zingira aldian, potzu baten...), baiña hori bai, usteldu egin bihar zan alia, erne ez. Eta haura ustelduz batera garitxua juaten zan.

9.-*Ixa* (euskera batuan “ihia”: *Juncus* sp.). Uronduetan ertetzen deu ixak. Landaria atera, igurtzi-igurtzi egin eta lehengo lekuan sartu. Haura usteldu orduko akabo garitxuak!

10.-Sagar bat lau zatitan moztu eta harekin igurtzi, gero urrutira jaurti. Sagarra usteldutakuan garitxuak desagertzen ziran.

11.-Urdai gazitxuarekin igurtzi-igurtzi egin.

12.-Sutako hautsarekin igurtzi.

13.-Garitxuak askotan garbitxuta ere kentzen ei ziran.

14.-Bada burdiña zatixa bero-bero jarritxa garitxuak erre ditzuanik.

Azaleko gaitzak osatzeko Berritxuko *Maala-Aantzei* (Madalena Arantzadi) aldera juaten zan lehen mutrikuar asko. Ermitxatik hurre potzu bat do (*Sarnapotzu* esaten dixue bertakuek). Potzu horretan zapixa busti eta azalian gaitza dakan tokixan igurtzi ezkerro osatzen zan. Garitxuak kentzeko ere balixo ei zoan erremeixo horrek, baiña hori bai, fediakin juan bihar zan, bestela alperrik zan.

Lehengo zaharrek esaten zeuen gezurak ateratzen zoala garitxua. Ez dakit ba nik, garitxuak hainbeste urritzeko, orain gezur gitxio esaten da ala?

Josu Larrañaga Arrieta

Mendaro XIX. mendean

Mendaro aldeko errotak

Uztailean Azpilgoetako Saint Gerons txokolate-errotaren berri eman genuen. Agertu genuen bezala, gaur egun Mendaro udalerrian dago; baina garai batean –1983an udalerrria sortu arte– Azpilgoeta auzoa Mutriku izan zen. Auzo horretan itxura denez, beste bi errota egon ziren: Arregia etxearen ondoan bata, eta Potzueta baserriaren lurretan bestea.

Mutrikuko udal artxiboan irakur daitekeenez, 1593. urtean 340 marabedi kobratu zizkion udalak Martin de Andonaegui Manuel de Areguia-ren errotarako pago baten ordainetan. Zenbait dokumentuk salatzen dutenez, badakigu Martin Andonaegui arotz maisu izan zela (besteak beste, Mendaroko eta Sasiolako zubiak egiten ibili zen).

XIX. mendeko litografia batean Arregiaren aurrean egon zen San Antonio zubia ageri da, eta ondo-ondoa eraikin baten hondakinak daude Deba ibaiaren ezkerrean. Pentsa liteke errotaren aztarnak direla. Gaur egun ez da existitzen Arregia etxea, Menditxo tabernaren ondoan egon zen.

1944an Potzueta baserriko “molino en presa” aipatzen da Mutrikuko udal artxiboan; Juan Maria Azpiauren izenean zegoen. Urte horretan bertan baja eman zitzaion Potzueta baserriko lurretan egon zen errota horri.

Bertakoek ez dute entzun baserrian errota egon zenik, baina adierazi digute Etarte baserriaren ondoan erreka aldean, Potzueta baserriaren lurretan, ur-

Potzueta baserria

depositua egon zela eta turbina baten bidez euren-1tzako argi-indarra lortzen zutela. Duela 30 urte inguru, Iberduerok argi-indarra jarri zienean, turbina hori kendu zuten. Ur-depositua eta turbina egon zirenez, pentsa dezakegu aurretik ehotzeko tresnaren bat (ur-saltua/turbina) egongo zela, 1944. urtean elektrizitatea lortzeko moldatu zutena.

Azpilgoetako Potzueta baserria Arnoatetik gertu dago, 370 metroko altueran.

Mendaron, bederatzi errota egon ziren guztira: Azpilgoeta aldeko hirurak; Garagartzan, Kilimon erreka mugitu zituen beste hiru (Lasalde errota, Intxausti errota eta Errotabarrena-Linazasoro); eta Plaza auzoan, Intsusadi errekaaren eskuin aldeko beste hiru (Plazako errota, Artañola errota eta Goikola errota).

Kontuan hartu behar dugu, gertutasunagatik, Astigarrubiakoek askotan Mendarora eramaten zituztela ehotzera euren gari- eta arto-aleak.

Javi Castro eta Josu Larrañaga

MIKEL DEUNA EGOITZAKO EGOILIARRAK HERRIKO GAZTETXOekin ELKARLANEAN

“harreman oso politak sortu dira”

Mikel Deuna egoitzako egoiliarrek, herriko bi ikastetxeetako umeekin elkarlanean aritu dira proiektu baten baitan. Aurreneko aldia izan bada ere, ikasleen eta egoiliarren artean sortu den harreman bereziak eta konplizitateak jarraituko duen itxura dauka. Guzti honen berri, egoitzako Zuzendaria den Aintzane Uriguen eta bertako psikologo eta monitore lanetan ari den Iratxe Elorzak eman digute.

Nola sortu zen proiektua?

Egoitzan egiten diren ekintza guztiak egoiliarren behar eta dituzten jakin-min edo interesei begira egiten dira, hau da, gustuko dituzten eta onuragarriak izan litezkeen jarduerak antolatzen ahalegintzen gara. Batzuek, baratzako jarduerak dituzte gustuko, beste batzuek sukaldaritzakoak, eta azken aldian zera konturatuta geunden, umeekin batera antolatutako jarduerak faltan botatzen zituztela. Beraz, proiektuari hasiera nola eman pentsatzen hasi ginen. Lehendabizi, gure proposamena Goizeko Izarra Ikastolari eta San Miguel Ikastetxeari luzatu genien, proiektua aurrera eramateko ezinbestekoa baitzen umeen parte-hartzea.

San Miguel ikastetxeko ikasleekin urrian hasi ginen elkarlanean; hamaika ikasle etorri dira. Zertxobait beranduago hasi ginen Goizeko Izarra Ikastolakoe-kin lanean.

Helburua zein da?

Helburu nagusia generazio ezberdinen artean harremana sortzea litzateke. Herriko umeak pertsona nagusiengana gerturatzea nahi izan dugu, generazio ezberdinen artean harremana sortuz; horien artean urruntasuna nabaritzen baikenuen.

Hemen dauden nagusiek gauza asko dakizkitez, bizi osoko esperientzia dute eta nahiz eta beraien mugak izan, gauza asko irakasteko moduan daudela azaldu nahi izan diegu gaurko gaztetxoei. Gauza asko egin daitezke elkarlanean. Erlazioa normalizatzen ahalegindu gara; gaztetxoek eta nagusiek dituzten eza-gutzak elkartrukatzuz. Egoitzako egoiliarrek dakiten gauzak irakastea eta umeek dakitena ikastea oso polita baita.

Antolatzeko arazorik?

San Miguel ikastetxetik, seigarren mailako hamaika

Pol. ANTZOMENDI - Galdona bidea
MUTRIKU 943 60 31 86

gorritxuautoak@hotmail.com

Ntra. Sra.
de Begoña
EHORZKETA

Iriagirre z/g

Tel.: 646 351 352 - 943 60 47 78
943 20 10 95 (24 ordu)

ikasle etorri zaizkigu, beraz, egoitzako hamaika egoiliarrekin izan dute harremana. Horiek, bikote finkoak izan dira eta proiektuak iraun duen denboraldian bien arteko harremana mantendu da. Ikastolatik aldiz, bosgarren eta seigarren mailako ikasleak etorri zaizkigu. Ikasle kopurua dela eta, horiek lau taldetan banatu dira. Beraz, egoiliarrek ez dute izan bikote finkoa, aldatzen joan baitira ikasleak. Hala eta guztiz, umeek argi zuten zein zen beraien bikotea eta sartu ordurako haren bila hasten ziren. Monitore lanetan gu biok aritu gara.

Nolako ekintzak egin dituzue?

Ekintza ezberdinak egin ditugu, horien artean: antzinako jolasak landu ditugu, argazki zaharrak ikusten egon dira, lehengo eta gaur egungo tresnak aztertu ditugu, ordenagailuekin aritu gara, eskulanak ere egin ditugu, Gabonetan Olentzero prestatu eta inauterietarako mozorroak egin, baratzeko ekintzak, ipuinak landu dira, irteerak...

Ekintza asko egin ditugu eta denak izan dira aberatsak.

Proiektuaren onurak...

Aurrean aipatu dugun ekintzen artetik bat aipatzearren, ikastetxeetara egin genuen irteera aipatuko dugu; oso polita eta egoiliarrentzat aberatsa izan baitzen. Hemen dauden egoiliarrek, Goizeko Izarra Ikastola eta San Miguel ikastetxera joan ziren eta han ikusi eta bizi izandakoarekin pozak zorutzen bueltatu ziren. Gaur egungo ikasleek dituzten tresna eta materialak ikusi zituzten eta beraiek izan zuten heziketa gogoratuz, sinestezina egiten zitzaion han

ikusitako guztia. Gauzak asko aldatu baitira!

Beraz, esan dezakegu egin duten guztia izan dela mesederako. Baina, onurarik handiena, egoiliar eta umearen artean sortu den harremana da dudarik gabe. Egoitzan dauden egoiliar batzuk, beraien egoera dela eta, triste xamar aurkitzen baziren, ekintza horiekin onera egitea lortu da; alaiago, motibatuago eta gogotsuago aurkitu ditugu. Umeak noiz etorriko zain egon dira eta egin dituzten ekintza guztiak familiakoei kontatzeko beta izan dute.

Horrez gain, egiten zituzten ekintzen bitartez, hiztegia, memoria... landu dira.

Proiektua bukatu da eta...

Proiektua bukatu bada ere, egoitza aurretik pasatzen diren hainbat ume, egoitzan sartu eta beraien bikoteaz galdezka datozkigu eta bisitatxo bat egiteko beta hartzen dute. Nagusiak bisitatza etortzea normaltasun baten barruan hartzen dute, egoiliarrari laguntza eskainiz.

Badirudi, orain arte beldurra egon dela umeak egoitzan sartu eta nagusienekin harremanetan jartzeko, ordea, ikusgarria izan da egon den lasaitasuna, errespetua, laguntzeko joera...

Jarraitzeko asmorik bai?

Gure aldetik jarraitzeko asmoa daukagu, emaitzak oso onak izan dira eta oso pozik gaude egindako lanarekin. Ikastetxeetatik jaso dugun balorazioa ere, positiboa izan da, beraz, aurrera egiteko asmoa daukagu. Horrez gain, Mutrikuko bi ikastetxeek izan duten jarrera eskertu nahiko genuke, mila esker!

**Ondo ondo pasatu
Galbaixo jaixak!**

Jator ibili eta burua erabili!

**JARRI-TOKI
Jatetxea**

- Eguneko menua eta karta
- Familia giroko bazkariak
- Enpresa bazkariak
- Ezkontza, bataio, Jaunartze...

Tel. 943 60 32 39 MUTRIKU

Eskerrik asko I. Anaiarte Gutun Lehiaketa antolatzearen Anaiarte Tabernari eta parte hartzera animatu zareten guzti guztioi. Atseginez irakurri ahal izan ditugu Kalaputxin saridunen gutunak.

Hona azken gutuna eta hurrengoan gehiago!

I. ANAIARTE GUTUN LEHIAKETA: 1go bazkideari SARIA

Inoiz gertatu al zaizue herritarren begiradak jasatea?

Ba kontatuko dizuet:

Egun batean, erosketak egiten nengoela konturatu nintzen, jendeak begiratu eta txutxumutxuka ari zirela. Egoera oso arraroa zen eta ez nintzen ondo sentitzen.

Lagun bateri galdetu nion zer gertatzen zen eta berak erantzun zidan, etxera juateko, ustekabe bat nuela eta.

Nik, semea denbora luzean kanpoan bizi nuen eta bat batean etorri zitzaidan burura munduko ezbehar guziak. Heriotzak, istripuak, gaixotasunak eta abar.

Bihotza taupadaka nuen eta joan nintzen nere etxera. Bai ustekabea izan zela, baina ez uste bezain larria.

Han zegoen nire semea osasuntsu eta guapo. Baina ustekabea izan zen, ekarri zuela etxera, Afrikar andre bat bere bi umeekin.

Denak besarkatu eta gero, elkarrekin pasatu genuen eguna fameli giroan.

Geroago, galdetu nion semeari:

- Xeme, zoriontsu al zera?

eta berak erantzun zian:

- Bai ama, oso zoriontsu. Nik asko maite dut eta berak ere asko maite nau eta bi haurtxo zoragarri ditugu.

Orduan nere buruari esan nion:

- Zergatik oztopoak ipini semeari, bera zoriontsua bada? Guraso danen helburua ez al da hori? Besarkada handi bat eman nien biei, muxu haundi bana umei eta atea nintzen kalera oso lasai pentsatzen, okerragoa izan zitekeela nere ustekabea.

Maitasuna dagoenean, dana gainditzen da, hori bait da bizitzaren indarra.

Kaitxas

Egilea: Clarita Lezertua

Hezkuntza

HIESari ihesi

Kaixo! Egia esan nahaste pixka bat daukat HIES eta GIB-aren artean... zein da transmititzen dena? Kua-drilakoek esan zidaten hori soilik “gay-en gaixotasuna” dela... baina klasean ez diote hori... Nola transmititu daiteke?

Galdera interesgarria hori... izan ere ikaragarria dirudi oraindik ere hain ezaguna den birus baten inguruan hainbeste sinesmen eta gezurrek bizirautea... has gaitzen, beraz, gauzak argitzen behingoz.

Giza Imunodefizientziaren Birusa (GIB) da transmititzen dena. Ohikoena da birus hau Transmisio Sexualeko Infekzio gisa aurkeztea, baina honek zalantza asko sor ditzake. Birus hau bai odola, ama-esnea edota genitaletako isurketak besteren organismoan sartzerakoan transmititzen da; alegia, irentsi, zaurietan isurtzean edota genital edota uzkiean egoterakoan suerta daiteke hau.

Ondorioz, erotikaren arloan, preserbatibo edo hesimetodori gabeko praktika konkretu batzuk soilik sor dezakete transmisioa; eta ez sexu berdinekoekiko erakarpena sentitzeak. Hau izan zen sektore kontserbadorean sortutako aurreiritzi bat, garaiko gune konkretu batetako errealitatea oinarri hartuz. Transmisiorako beste ohiko bide batzuk dira drogak kontsumitzerakoan xiringak partekatzea edota GIBa transmititu dezakeen ama batek bere ama-esnea ematea.

Behin birusa gure organismoan izanda, bere aktibazioa ekiditeko eta Hartutako Inmuno Eskasiaren Sindromearen (HIES) garapena ekiditeko medikamentuak hartu behar dira. Egoera honetan, beste edozeini transmititu diezaiokegu beharrezkoak direnean neurriak ez badira hartzen. HIESa garatuko balitz, momentu horretan gure immuno-sistema ahuldu eta edozein gaixotasunen aurrean askoz ere ahulago gaude, ondorioz, edozein gaixotasun arrisku bat bilaka daiteke.

Ordea, ez gara ikaratu behar!! Egun metodo fidagarriak ditugu eta hauek erabiltzearekin beharrezkoak direnean, gure bizitza erotikoz gozatu dezakegu. Eta, noizbait, arrazoren batengatik, ez badugu printzipioz buruan genuena egiteko babesik, gogoratu erotikaz gozatzeko hainbat bide daudela! Gainera, egun, edozein osasun zentrotan, GIBa edo beste edozein ITG ote dugun jakiteko froga burutu dezakegu

eskatuz gero, honetarako soilik kontuan izan behar da 6 hilabete pasa izatea transmisio zalantzak pizten dituen egoeratik.

GIB/HIESaren inguruan informazio gehigarria:

- Birusa transmititzen hasi zenean, informazio faltak birusaren eramaile ziren edota sindromea garatu zuten pertsonen aurkako diskriminazioa itzela izatea erakarri zuen.
- Transmisio bide desberdinen probabilitatearen inguruko informazioa “Golfxs con principios” webgunean aurki dezakegu (“Porcentajes de riesgo de contagio de ETS” bilatuz bertan).
- Egun Birusaren eramaile izateak oso errealitate desberdinetara garamatza, Afrikan eguneko 6000 pertsona hiltzen dira sindromea garatzea errealitate ekidiezina delako¹ medikamentuen prezioengatik.
- Estatu eta baita Autonomi mailan GIB/HIESaren kontrako elkarte anitz daude, gertukoena izanik: ACASGI (Gipuzkoan), T4 (Bizkaian) eta SIDALAVA (Arabak).
- Mundu mailako GIB/HIESaren aurkako eguna Abenduak 1ean ospatzen da urtero eta bere sinboloa begizta gorri bat da.

Zalantzak edo galderak argitzeko:
ixasexualitateeskola@gmail.com

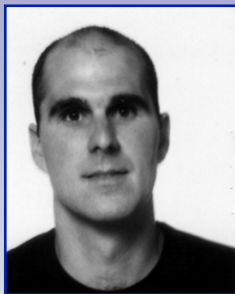
¹ <http://www.bbc.co.uk/spanish/especiales/sidaafrica/default.shtml>

EÑAUT
Zorionak abuz-
tuan 3 urte egin
zenituelako, fami-
lia guztiaren par-
tez bereziki Aimar
eta Markelek.

JOKIN
Zorionak irailaren
13an 6 urte egin-
go dituzulako.
Segi orain bezain
txintxo eta alai
izaten. Familiaren
izenean, bereziki
Maddik.

UNAI
Zorionak abuztua-
ren 14an zure
eguna izan zelako.
Familia guztiaren
partez, bereziki
Eneko, Gorka eta
Anerrek.

MARKOS
Zorionak osaba
abuztuaren 14an
zure eguna izan
zelako. Muxu pilo
bat familia guztia-
ren izenean. Bere-
ziki Aner, Gorka
eta Enekok.

MERTXE
Zorionak Mutri-
kutik eta muxuak
etxeko danon
partez.

XUBAN eta ANDDE
Zorionak abuztuaren 26an 3 urte egin
dituzuelako, familia guztiaren izenean,
bereziki Aiurrek.

HAITZ
Lau, lau, lau
sardiña-bakalau,
zorionak!

MARIANA
Zorionak Maritxu!
Pilarika urrea-
tzen... poza!

GURUZNE
Zorionak eta
muxuak etxekuen
partez, ondo pasa!

MAREN
Zorionak irailaren
10ean... trakatran!

PERU
Kaxetakuen par-
tez zorionak! Oe,
oe, oe, oe!

AIERT
Gure kirolariari
zorionak! Etxeko-
en partez, berezi-
ki Beñatek.

DANOK BAT
Zorionak mutilak! Txapela buruan ta
ibili munduan!

IBARPLAS LEIHOAK

Zure neurrirako leihoak,
kalitatez jarritako eta bukatutakoak!

Ondo pasa Galbaixo jaixak!

IBARPLAS LEIHOAK SL · POL. IND. ITZIAR C-5 · 20829 ITZIAR · www.ibarplas.com

1966ko PIÑASTEI EGUNA

*Martin Ruiz Larreinak
lagatako argazkixak*

ANSORREGI

Oinetakoak

Erdiko kale, 9 - 943 60 33 42

Joseba Iñaki Eleizgarai
masajista eta osteopatia
Tel: 630 788 059 - Konte kalea 22, Mutriku

ZAINZAKO BOTIKAK

Gaueko 10ak arte

IRAILA

8tik 11ra Otxagabia
 12tik 14ra Apraiz
 15etik 18ra Burgoa
 19tik 21era Zalduegi
 (zapatu goizian Otxagabia)
 22tik 25era Apraiz
 26tik 28ra Otxagabia
 29 eta 30 Zalduegi

URRIA

1 eta 2 Zalduegi
 3tik 5era Burgoa
 (zapatu goizian Apraiz)
 6tik 9ra Otxagabia
 10etik 12ra Apraiz
 13tik 16ra Burgoa
 17tik 19ra Zalduegi
 (zapatu goizian Otxagabia)
 20tik 23ra Apraiz
 24tik 26ra Otxagabia
 27tik 30era Zalduegi
 31 Burgoa

**Gaueko 10etatik aurrera
 ELGOIBARREN**

(ikus 4. orrialdea)

SAN JERONIMO JAIXAK**Irailak 27 Larunbata**

21:00 BERTSO AFAIXA
 ondoren erromeria
 jarraixan Txokolatada

Irailak 28 Igandea

11:30 MEZA
 Ondoren HERRI KIROLAK
 auzoko gazteen eskutik
 PUZGARRIAK haurrentzat
 AUZO BAZKARIA

Irailak 30 asteartea

SAN JERONIMO EGUNA
 11:30 MEZA
 Ondoren HERRI KIROLAK
 Kañamares anaïen eskutik
 17:00etan PAILAZOAK
 ondoren IBIRI bere abereekin
 Amaitzeko errifen zozketa.

GALBAIXO JAIXAK**Irailak 13, zapatua GALBAIXO BEZPERA**

18:00 ZESTA PUNTA PARTIDUAK
 12:30 HEGALUZE-ERRE JANA Beheko plazan. Antol.: Arraun T.
 19:00 ADUNIA taldea Beheko Plazan
 22:30 DANBORRADA. Antol.: Anaiarte Biltokia
 Ondoren, KONTZERTUA The Asociados taldea
 Beheko Plazan. Antol.: MRK eta Udala.

Irailak 14, domeka GALBAIXO EGUNA

(Autobus zerbitzua goizeko 08:00etatik aurrera)
 Goizean zehar, MEZAK Kalbaixon
 10:30 Kalbaixoko ARGAZKI RALLYA
 Izen ematea Kalbaixon bertan.
 13:00 HERRI KIROLAK
 Ondoren, TRIKITILARIAK
 18:00 SOKAMUTURRA
 19:30 ELEKTROTXXARANGA
 23:00 EGAN Beheko plazan
 Gauean, Kalbaixon ERROMERIA

Irailak 15, astelehena GALBAIXO TXIKI EGUNA

10:00 MARMITAKO LEHIAKETA Beheko Plazan
 Antol.: Txoko Eder Elkartea
 11:30 ERRALDOI eta BURUHANDIEN kalejira
 12:00 POTTOKAK eta ZEZEN txikiak Goiko plazan
 13:00 BANDAREN KONTZERTUA Beheko plazan
 14:00 Marmitako lehiaketako SARI BANAKETA eta ENKANTEA
 Beheko plazan
 16:30 TXARKO TA TXURRITA ALTXORRAREN BILA
 Beheko plazan
 18:00 SOKAMUTURRA
 19:30 TRIKITIXA taldea kalejiran
 23:00 DISKO JAIA Beheko plazan

Irailak 16, martitzena PIÑASTEI EGUNA

11:00 SARDINA ERREAK eta umeen JOLASAK
 Antol.: Aizabia elkarte
 11:00 ERRALDOIAK eta BURUHANDIAK BANDAREKIN
 12:00 KUKAINA
 13:00 SOKAMUTURRA
 16:30 ZINGA TXAPELKETA eta PAITAK. Antol.: Arraun T.
 18:00 SOKAMUTURRA

Irailak 20, zapatua

17:00 XVII. EUSKAL ARTZAI-TXAKUR LEHIAKETA
 18:30 PONIEN ARTEKO PROBA: Mutriku eta Berritxu lehian
 Ondoren, ERROMERIA Baltzola anaiekin

Irailak 21, domeka GALBAIXOTARREN EGUNA

11:00 V. MENDI LASTERKETA – Arno Trail Sprint Race.
 11:30 MEZA
 12:30 SARI BANAKETAK
 Ondoren, ERROMERIA Izer eta Lutxurdixorekin
 17:30 GIZON PROBA: Deba eta Mendaro arteko lehia.
 Ondoren, ERROMERIA Izar eta Lutxurdixorekin eta Kalbaixoko
 errifen zozketa.

Igualatorioarekin
eta
Osakidetzarekin
lan egiten
dugu

Audioprotesista
egunero dago
zentroan

Audiometriak
doain

Optika Vitoria
OPTIKA -- AUDIFONOAK

Iparkale 1 - Ondarroa
Tel. 946 134 138
mvitoria@cnoo.es
www.optikavitoria.com

MIXKIÑO

Doitua: Mailla galdetuekin zautan:

Mixkiñon omenez Urkamendin
gaur bertsotan
berak horren maitea zuen
doinu hontan

Txikitan zenbat trastada eta
zenbat broma
baina beti lagunak lagun
oso ona

Elizan oso katolikoa
ere etzan
apaizak ardua ostu ta
berak edan

Ondarrun elektrizista hasi
zan lanian
langileen borrokan beti
aurre-aurrian

Orduko manifa ta martxen
hain zaila
Lemoizen grisei ihesika
ibilia

Ezker abertzalian zenbat lan
ta mesede
Mutrikuko ikastolaren
alde ere

Euskal presoak hainbat arlotan
lagundua
Txofer Solidarioetan
lehenengua

Esku zabala, alaia eta
txisposua
Halaxe izan da Mixkiñon
bizi osua

Mutrikuko Euzko Abertzalea

mutrikuko

Haurreskola

www.haurreskolak.net

abenduan, urtarrilean edo otsailean

hasi nahi dutenentzat
matrikulazio epea zabalik

urriaren 1etik 10era

Epe honetatik kanpo matrikulatu nahi duenak

Haurreskolara deitu informatzeko:

943 60 41 19

mutriku.mutriku@haurreskolak.net